

CED USMERNENIE NÁRODNÝ AKČNÝ PLÁN ZNÍŽENIA AŽ VYLÚČENIA POUŽÍVANIA AMALGÁMU V ZUBNEJ PRAXI

Február 2018

1. Súvislosti a časová os

V súvislosti s implementáciou [Minamatského dohovoru o ortuti](#) EU prijala v máji 2017 tzv. [Nariadenie ES o ortuti](#) (2017/852/EU). Toto nariadenie zahŕňa aj ustanovenie o použití amalgámu v zubnej praxi (článok 10), vrátane požiadavky, aby každý členský štát vydal **k 1.7.2019 národný akčný plán**, ktorý by zahŕňoval spôsob dosiahnutia postupného zníženia až vylúčenia používania amalgámu v zubnej praxi.

Európska komisia zároveň dostala za úlohu vypracovať štúdiu posudzujúcu uskutočniteľnosť postupného zníženia až vylúčenia používania amalgámu v zubnej praxi do roku 2030. Štúdia by mala byť skompletizovaná do 30. 6. 2020 a bude brať do úvahy všetky národné akčné plány. Preto je mimoriadne dôležité, aby národné plány boli za a) dobre navrhnuté a za b) aby zubní lekári mali vedúce postavenie vo vývoji národného plánu alebo boli do neho zapojení.

Je zjavné, že každá krajina si vytvorí svoj jedinečný plán a že tieto plány by nemali byť použité na porovnávanie jednotlivých krajín. Cieľ je však spoločný, a to stanoviť možnosti, ktoré by umožnili uskutočnenie základnej úlohy, postupného zníženia až vylúčenia používania amalgámu v zubnej praxi.

2. Navrhované úlohy

1. Zistite, ktorý vládny orgán sa zaoberá implementáciou Nariadenia ES o ortuti a najmä článku 10. V niektorých krajinách je to v kompetencii alebo ministerstva zdravotníctva alebo ministerstva životného prostredia, alebo oboch a bude dôležité zistiť, kto v tomto zohráva vedúcu úlohu.
2. Zistite, kto bol v krajine poverený vytvorením národného akčného plánu – v niektorých krajinách to bude zodpovednosťou samoregulačných orgánov, napr. komôr, v iných krajinách to môže byť ministerstvo.
 - a. Zistite, či ministerstvo už začalo pracovať na národnom akčnom pláne, a v prípade potreby
3. spíšte vaše návrhy týkajúce sa národného akčného plánu podľa návrhu uvedeného nižšie a informujte CED, ak máte nejaké problémy;
4. Pracujte s príslušnými orgánmi na dosiahnutí dohody ohľadom akčného plánu, ak takáto dohoda je nutná;
5. Národný akčný plán musí byť skompletizovaný k 1.7.2019.

3. Zapojenie komunity zubných lekárov

Relevantní členovia komunity zubných lekárov (vrátane praktických zubných lekárov z oblasti verejného zdravotníctva, akademického prostredia a výučbových pracovísk, atď.) musia byť

zapojení do posudzovania akčného plánu, aby sa zabezpečilo, že bude zahŕňať opatrenia, ktoré sú realistické a praktické.

4. Navrhovaný obsah národného akčného plánu

Navrhujeme, aby ste do svojho akčného plánu zahrnuli nasledujúce položky. Ak by ste zistili nejaké dodatočné oblasti, ktoré by ste považovali za cenné aj pre ostatných členov CED, podel'te sa s nimi s centrálou CED, prosím. Toto je možný rámec a obsah jednotlivých bodov závisí od vášho národného kontextu:

Investičné potreby:

o Zistite, ktoré oblasti si vyžadujú investície (napr. prevencia, výskum a vývoj, zvyšovanie kvalifikácie, atď.) podľa bodov uvedených nižšie a kto má investície urobiť.
Urobte odhad výšky investícií, ktoré sa vyžadujú, ak sa dá.

Zbieranie dát ohľadom použitia amalgámu v zubnej praxi

o Uved'te všetky dostupné údaje ohľadom súčasného používania amalgámu na vašej národnej úrovni.

o Ak takéto údaje nie sú v dispozícii, uved'te dôvod and ak existuje možnosť zbierať takéto údaje v budúcnosti, uved'te tento fakt.

Prevencia a verejná osвета

o Minamatský dohovor tvrdí, že jedno z opatrení na zníženie použitia amalgámu v zubnej praxi je vytýčenie národných cieľov zameraných na prevenciu zubného kazu a orálneho zdravia, aby sa minimalizovala potreba opravy zubov.

o Zvážte, či sú takéto údaje dostupné, aby sa dal zmerať úspech súčasných programov prevencie a verejného orálneho zdravia a uved'te, ako sa znížila úroveň zubných ochorení. U ktorých skupín obyvateľstva ste zaznamenali zlepšenie? Je pravdepodobné, že to bude aj pokračovať? Sú súčasné úspešné programy trvalo udržateľné a primerane financované v dlhodobom horizonte?

o Popíšte, ako sa prevencia a verejná osвета týkajúca sa orálneho zdravia dá u vás zlepšiť a aké investície sú na dosiahnutie tohto stavu potrebné.

Financovanie a systém zdravotného poistenia

o Predebatujte, či systém poistenia a/alebo štátom financované služby zubných lekárov sú nápomocné alebo momentálne kontraproduktívne v súvislosti s cieľom, ktorým je postupné zníženie až vylúčenie používania amalgámu v zubnej praxi.

o Ak je amalgám preplácaný, navrhnite zmeny, ktoré budú nutné v budúcnosti.

o Použite údaje, ktoré máte k budúcim odhadom preplácania a čo by to znamenalo pre zubných lekárov.

Vysokoškolské a postgraduálne štúdium a trvalý odborný rast

o Minamatský dohovor navrhuje, aby predstavitelia profesionálnych organizácií a výučbových pracovísk zubného lekárstva zaistili, že všetci zubní lekári a ostatné zubné profesie boli vzdelávaní a poučení o alternatívnych spôsoboch zubnej rekonštrukcie bez použitia amalgámu a propagovali najlepšiu prax.

- o Uved'te, či výučba použitia alternatívnych materiálov je už zahrnutá do výučby na všetkých výučbových pracoviskách vo vašej krajine.
- o Uved'te, či je postgraduálna výučba ohľadom použitia alternatívnych materiálov k dispozícii a dostupná, ako aj znalosti a skúsenosti rekonštrukčných techník, ktoré sa nevyžadovali počas vysokoškolského štúdia.
- o Na miestach, kde tieto opatrenia nie sú ešte uvedené do praxe, primerane financované a dostupné, uved'te, kto je zodpovedný, praktické riešenia na dosiahnutie zmien a odhad investičných požiadaviek.

Výskum a vývoj alternatívnych materiálov

- o Minamatský dohovor vidí podporu výskumu a vývoja materiálov neobsahujúcich ortuť ako jedno z opatrení, ako znížiť používanie amalgámu v zubnej praxi.
- o Prediskutujte účasť výskumných tímov (akademických ako aj z priemyslu) vo vývoji rekonštrukčných materiálov, techník a dopadov na životné prostredie u vás.
- o Navrhňte, čo treba urobiť na podporu ďalšieho výskumu a vývoja alternatívnych materiálov vrátane dopadov na životné prostredie.
- o Navrhňte, kto by mal financovať tento výskum a vývoj, napr. vláda, priemysel, atď.

Hospodárenie s amalgámovým odpadom

- o Prediskutujte situáciu u vás, napr. v akom rozsahu sa už používajú amalgámové separátory, recyklovanie amalgámového odpadu, dostupnosť certifikovaných spoločností zaoberajúcich sa odpadmi.
- o Kvantifikujte potrebné investície, aby sa všetky ambulancie vybavili amalgámovými separátormi.
- o Zhodnoťte, či je potrebná finančná podpora na splnenie úlohy, že všetky ambulancie budú povinne vybavené amalgámovými separátormi. Odhadnite náklady.

Dodržiavanie nariadení

- o Rozved'te, ako a kto zabezpečí zhodu národného akčného plánu s Nariadením ES o ortuti. Toto by sa mohlo týkať napríklad kontroly a auditu zubnej praxe a kroky prijaté regulačnými úradmi v prípade nedodržiavania nariadení.

Súhlas pacienta a vedenie záznamov

- o Pre zubných lekárov by mali existovať jasné usmernenia ohľadom dvojsmernej komunikácie na to, aby získali platný súhlas pacientov alebo ich zákonných zástupcov pri výbere zubnej výplne. Usmernenie bude taktiež užitočné v súvislosti s podrobnými záznamami, ktoré by sa mali viesť o rozhovore ohľadom tohto rozhodnutia.
- Navrhujeme, aby sa orgán zubnej praxe ujal úlohy poskytovať podrobné rady zubným lekárom.
- o je pravdepodobné, že niektorí pacienti nebudú rozumieť environmentálnym dôvodom, prečo sa znižuje použitie amalgámu v zubnej praxi a budú žiadať, aby ich súčasné nepoškodené amalgámové výplne boli odstránené. Odborný názor ([SCENIHR - Vedecký výbor pre vznikajúce a novo zistené zdravotné riziká](#)) je, že takéto ošetrenie nie je obvyčajne potrebné a nebolo by v najlepšom záujme pacienta. K takémuto ošetreniu treba platný súhlas. Asociácie zubných lekárov môžu zohrávať rolu pri odporúčaníach zubným lekárom, ako by mali

v takýchto prípadoch reagovať, aby sa vyhli riziku akýchkoľvek negatívnych následkov vyplývajúcich z takéhoto nepotrebného ošetrovania. Pozrite si odsek dolu o informovaní verejnosti.

Informovanie verejnosti

o Kroky obmedzujúce použitie amalgámu v zubnej praxi najmä u pacientov mladších ako 15 rokov pravdepodobne vyvolajú bezdôvodné obavy u verejnosti a pacientov v súvislosti s nebezpečenstvom spojeným s amalgámom. Bude dôležité pripraviť si a dohodnúť sa na jednotných informáciách, ktoré budú zdôrazňovať environmentálne dôvody týchto obmedzení a pripomínať, že neexistuje dostatok dôkazov v spojitosti so zdravím.

o Uvážte, kto je zodpovedný za vytvorenie komunikačného plánu/plánu vzťahov s verejnosťou a zaistite, že sa na takomto pláne bude čo najskôr pracovať.

o Rozhodnite sa, či komunikačné akcie v rámci plánu by mali byť proaktívne v snahe predísť strachu alebo reaktívne v prípade verejnej obavy.

Výklad nariadenia vo vzťahu k obmedzeniam v použití amalgámu pri ošetrovaní mliečnych zubov, u detí mladších ako 15 rokov a v prípade tehotných a dojčiacich žien, s výnimkou, keď toto ošetrovanie stanoví zubný lekár na základe určitých zdravotných potrieb pacienta

o Nariadenie uvádza takúto formuláciu obmedzenia použitia amalgámu od 1.7.2018.

Navrhujeme, aby ste zvážili, či zubní lekári potrebujú usmernenie, čo je potrebné na stanovenie takéhoto ošetrovania na základe určitých zdravotných potrieb. Odporúčame, aby ste sa k tejto problematike vyjadrili. Zároveň vám odporúčame, že by bolo kontraproduktívne poskytovať vyčerpávajúci zoznam zdravotných indikácií.

o namiesto toho odporúčame, aby zubní lekári vyhodnotili zdravotnú potrebu tak, že sa zamerajú na nasledujúce hľadiská:

- skúsenosti so zubným kazom
- celkový zdravotný stav
- spolupráca sa pacientom

Ciele a časový rámec – berúc do úvahy všetky vyššie spomenuté faktory:

o **Ciele:** vytvoriť realistické ciele na postupné znižovanie používania amalgámu v zubnej praxi, ktoré sa dá dosiahnuť v danom časovom rámci.

o **Časový rámec:** Odhadnite krátkodobé a dlhodobé hľadiská každej úlohy.

o **Úlohy na zníženie použitia amalgámu v zubnej praxi:** Odporúčame vám, aby ste uvážili, či stanoviť explicitné úlohy zníženia použitia amalgámu v zubnej praxi:

Na jednej strane nemusíte chcieť stanoviť si alebo odsúhlasiť úlohy na zníženie použitia amalgámu v zubnej praxi, pokiaľ ste si istí, že sa dajú dosiahnuť bez znevýhodňovania pacienta alebo destabilizovania prevádzky vašej zubnej ambulancie. Na druhej strane stanovenie alebo odsúhlasenie explicitných úloh na zníženie použitia amalgámu v zubnej praxi vám môže pomôcť pri zabezpečovaní financovania a investícií, ktoré budete potrebovať na dosiahnutie týchto úloh.

Môžete zistiť, že ste nútení do súhlasu s úlohami na zníženie použitia amalgámu v zubnej praxi vyžadovanými vládou. Takéto ciele budú vždy musieť závisieť od konkrétnej situácie v krajine (napríklad – úroveň orálneho zdravia, programy prevencie, systém financovania a použitie amalgámu v zubnej praxi v minulosti a teraz). Myslite na to, že len pretože krajina už dosiahla

alebo minimálne používanie amalgámu v zubnej praxi alebo deklaruje plány vytýčiť si smelé ciele, realita je, že jednotlivé krajiny budú čeliť jedinečným výzvam, ktoré treba vziať do úvahy. Je pravdepodobné, že nulové používanie amalgámu v zubnej praxi sa nebude dať dosiahnuť, pretože niektorí pacienti budú spĺňať podmienky pre výnimku uvedenú v článku 10.
